

2006 vil bli husket for Sudbø-saken – og som et godt år for norsk forskning

Svindel og suksess

«For medisinsk forskning og medisinske tidsskrifter har 2006 fått en helt usedvanlig dårlig start. 12.1. 2006 måtte det prestisjetunge tidsskriftet *Science* trekke tilbake to artikler om stamcelleforskning fra den sørkoreanske forskeren Woo Suk Hwang fordi han hadde forfalsket resultatene (1). Dagen etter ble det klart at den norske kreftforskeren Jon Sudbø hadde fabrikkert grunnlagsdataene til en artikkel i *The Lancet* (2). Både det internasjonale og det norske forskningsmiljøet er rystet» (3). Slik startet redaktøren i Tidsskriftet en lederkommentar på nyåret 2006. Redaktøren i *The Lancet*, Richard Horton, mente at Sudbø-saken var den «største svindelen fra en forsker verden noen gang har sett» (4), og saken har fått svært stor oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt.

Konklusjonen til granskingskommisjonen som gjennomgikk Jon Sudbøs vitenskapelige produksjon, var knusende (5). Sudbø valgte å si opp jobbene sine. Hans viktigste artikler er trukket tilbake av redaktørene i *The Lancet* og *New England Journal of Medicine* (2, 6) og viktige oversiktsartikler i Tidsskriftet er også trukket tilbake. Men verken Helsetilsynet eller Universitetet har i skrivende stund (6.11. 2006) trukket noen konklusjoner om legetilstand eller doktorgrad – til tross for at det nå er nesten ti måneder siden denne svære boblen sprakk.

Granskingskommisjonen påpekte at forskningsmiljøet hadde vist «tilsynelatende en bemerkelsesverdig vilje» til å snu Sudbø-saken til noe positivt, noe man kunne dra lærdom av (5) – men det gjenstår å se hvilke konkrete lærdommer som trekkes.

Det var Sudbøs arbeidsgivere, Rikshospitalet-Radiumhospitalet og Universitetet i Oslo, som oppnevnte granskingskommisjonen. De har høstet anerkjennelse for dette. Det kan være verdt å minne om at de neppe hadde noe valg. Forskningsverdenens øyne var – for en stund – rettet mot Oslo, og noe annet enn en uavhengig og grundig gjennomgang av Sudbøs virksomhet var utenkelig. Det handlet i ytterste konsekvens om Norges troverdighet i forskningssammenheng.

Men sett nå at Sudbøs svindel var av mindre målestokk. Hva ville da ha skjedd? Sannsynligvis ikke mye. Her handler det om hva man har – og ikke har – råd til å tape, eller hva man kan komme unna med. Dette får vi demonstrert på grelt vis i dette nummer av Tidsskriftet. Harm-Gerd Blaas og medarbeidere i Trondheim gjenforteller hvordan den anerkjente kroatiske professoren Asim Kurjak ved flere anledninger er blitt tatt i forskningssvindelen – uten at det har fått nevneverdige konsekvenser for ham (7). Konklusjonen er klar: «Når personene som har fusket ikke utsettes for sanksjoner, er det lite trolig at problemet vil forsvinne.»

Etter Sudbø-avsløringen fryktet enkelte at norske forskere ville få større vansker med å få publisert sin forskning. Det er ingenting som tyder på det. I forbindelse med at en norsk forskergruppe publiserte en artikkel i *New England Journal of Medicine* i mars i år, bare to måneder etter Sudbø-avsløringen, ble redaktøren Jeffrey Drazen spurt av NRK om dette. Svaret var klart: Det spiller ingen rolle hvor forskningen er utført, bare den er god.

Når vi hører om norsk forskning, handler det ofte om lav lønn, dårlig rekruttering, svak finansiering eller at vi ikke hevder oss

i konkurranse med sammenliknbare land. Det er sikkert noe riktig i dette, men det er viktig å utfylle bildet. Det var noe av bakgrunnen for at vi i Tidsskriftet i april 2005 startet spalten Norsk forskning. Her ønsker vi å presentere norsk forskning av beste merke (8, 9). Hittil har vi presentert nærmere 40 forskergrupper og artikler publisert i de fremste internasjonale tidsskriftene. Bare i 2006 har vi presentert seks artikler fra *New England Journal of Medicine* med norske forskere, tre av artiklene med kun nordmenn på forfatterlisten. Likedan har vi presentert tre artikler fra *JAMA*, én av dem en ren norsk studie. Dette bare nevnt som eksempler. Siden Tidsskriftet utkommer med kun 23 numre per år, og vi bare presenterer én slik artikkel i hvert nummer, kan vi ikke ha ambisjoner om å gi annet enn smakebiter. Men likevel utgjør disse glimtene til sammen en flott demonstrasjon av all den gode medisinskrelaterte forskning som bedrives her til lands.

Med utgangspunkt i spalten Norsk forskning kan man også gjøre seg noen tanker om fellestrekk ved de artiklene som når helt til topps. Om fellestrekene er tydelige, er forskjellene like markante. Spennvidden er stor når det gjelder typer studier: klinisk forskning, basalmedisinske prosjekter, epidemiologiske undersøkelser. Det er også god geografisk spredning, mange fagmiljøer er representert. Det er heller ikke slik at det kun er store, flernasjonale, randomiserte multiserierstudier som er det eneste saliggjørende. Den helnorske studien i *JAMA* omfattet 46 pasienter, verken mer eller mindre. Studien som presenteres i dagens nummer av Tidsskriftet, fra *New England Journal of Medicine*, inkluderte 40 pasienter. Noen fellestrekk er det likevel. De kan oppsummeres i tre ord: lagarbeid, tålmodighet og langsiktighet. Særlig nytt eller overraskende er dette ikke, kanskje til og med litt kjedelig, men det bringer likevel et viktig budskap både til forskere og bevilgende myndigheter.

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no

Erlend Hem (f. 1970) er postdoktorstipendiat dr.med. ved Avdeling for atferdsfag, Institutt for medisinske basalfag, Universitetet i Oslo og medisinsk redaktør i Tidsskriftet. Han redigerer spaltene Norsk forskning og Medisinsk nytt.

Litteratur

1. Kennedy D. Editorial retraction. *Science* 2006; 311: 335.
2. Sudbø J, Lee JJ, Lippman S et al. Non-steroidal anti-inflammatory drugs and the risk of oral cancer: a nested case-control study. *Lancet* 2005; 366: 1359–66. Tilbaketrekkning: Horton R. *Lancet* 2006; 367: 382.
3. Haug C. Å finne ut eller å finne på – den lille forskjellen. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2006; 126: 293.
4. Hafstad A. – Største svindel verden har sett. *Aftenposten* 17.1.2006. (www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1199644.ece (6.11.2006).)
5. Rapport fra granskingskommisjon oppnevnt av Rikshospitalet-Radiumhospitalet HF og Universitetet i Oslo 18. januar 2006. Oslo: Rikshospitalet-Radiumhospitalet/Universitetet i Oslo, 2006. (www.rikshospitalet.no/content/res_bibl/6621.pdf (6.11.2006).)
6. Curfman GD, Morrissey S, Drazen JM. Retraction: Sudbo J et al. DNA content as a prognostic marker in patients with oral leukoplakia. *N Engl J Med* 2001; 344: 1270–8 and Sudbo J et al. The influence of resection and aneuploidy on mortality in oral leukoplakia. *N Engl J Med* 2004; 350: 1405–13. *N Engl J Med* 2006; 355: 1927.
7. Blaas H-GK, Salvesen KÅ, Eik-Nes SH. Gapestokk etter forskningsfusket – vil det hjelpe? *Tidsskr Nor Lægeforen* 2006; 126: 2982–3.
8. Hem E. Hva driver norske forskere med? *Tidsskr Nor Lægeforen* 2005; 125: 865.
9. www.tidsskriftet.no/norskforskning (6.11.2006).